

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum veritas sit tantum in intellectu componente, & diidente.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

Es. 31. 10. 11

Com. 14. tom. 3.

In corp. ar.

In corp. ar.

p. q. 6. art. 16.

Comen. 8. tom. 3.

Comen. 21. tom. 3.

lib. de Vera religione, & per Auic. in definitione in ducta: veritas cuiusq; rei, & cetera, sicut autem adaequatione ad intellectum humanum, dicitur res vera, inquam nata est de se formare vera estimatione, sicut e contrario res falsa dicuntur, quae natae sunt videri, quae non sunt, aut qualia non sunt, ut dicitur in 5. Metaphysico. Prima autem ratio veritatis per prius inest rei quam secunda: quia prior est comparatio ad intellectum diuinum, quam humanum, unde etiam si intellectus humanus non esset, adhuc res diceretur vera in ordine ad intellectum diuinum: sed si uterque intellectus, quod est impossibile intelligeret auferri, nullo modo veritatis ratio remaneret.

Ad primum ergo dicendum, quod sicut ex dictis patet, verum dicitur per prius de intellectu, & per posterius de re sibi adaequata, & utroque modo conuertitur cum ente: sed diuersimode, quia sicut dicitur de rebus conuertitur cum ente per praedicationem, omne enim ens est adaequatum intellectui diuino, & e converso sibi adaequare intellectum humanum, & e converso. Si autem accipiatur verum, prout dicitur de intellectu, sic conuertitur cum ente, quod est extra animam, non per praedicationem, sed per conuenientiam, eo quod cuiuslibet vero intellectui oportet, quod respondeat ens aliquod, & e converso, & per hoc patet solutio ad secundum.

Ad tertium dicendum, quod illud quod est in aliquo, non sequitur illud in quo est, nisi quando causatur ex principijs eius, unde lux quae causatur in aere ab extrinseco, scilicet ex sole sequitur motum solis magis, quam aere. Similiter etiam veritas, quae in anima causatur a rebus, non sequitur estimationem animae, sed existentiam rerum, ex eo enim, quod res est, vel non est, oratio vera, vel falsa dicitur, & intelligitur similiter.

Ad quartum dicendum, quod Augustinus loquitur de visione intellectus humani, a qua rei veritas non dependet. Sunt enim multae res, quae intellectu nostro non cognoscuntur: nulla tamen res est, quam intellectus diuinus actu non cognoscat, & intellectus humanus in potentia, cum intellectus agens describat quod est oia facere, & intellectus possibilis quod est oia fieri. Et ideo in definitione rei verae potest poni visio in actu intellectus diuini, non autem visio intellectus humani nisi in potentia, ut ex dictis patet.

ARTICVLVS IIII.

Primum in intellectu componente, & diuidente sit veritas. Tertio quaeritur, utrum veritas sit tantum in intellectu componente, & diuidente. Et videtur quod non. Verum enim dicitur sicut comparatione entis ad intellectum: sed prima operatio qua intellectus comparatur ad rem est sicut quae format quidditates rerum accipiendo definitiones earum, ergo in ista operatione intellectus principalis, & proprius inuenitur.

¶ 2. Prater. Verum est adaequatio rei, & intellectus: sed sicut intellectus componens, & diuidens potest adaequare rebus, ita & intellectus intelligens quidditates rerum, ergo veritas non est tantum in intellectu componente, & diuidente.

Contra 6. Metaphysico, dicitur, Verum & falsum non sunt in rebus, sed in mente: in simplicibus autem, nec etiam, quod quid est, est in mente.

¶ 2. Prater. In 3. de Anima dicitur, quod indiuisibilem intelligentiam in illis est, in quibus non est verum, & falsum.

Respon. Dicendum, quod sicut verum per prius inuenitur in intellectu quam in rebus, ita etiam per prius

inuenitur in actu intellectus componentis & diuidentis, quam in actu intellectus quidditates rerum formantis. Veri enim ratio consistit in adaequatione rei & intellectus: idem autem non adaequatur sibi, sed aequalitas diuersorum est: unde ibi primo inuenitur ratio veritatis in intellectu, ubi primo intellectus incipit aliquid proprium habere, quod extra animam non habet, sed aliquid ei conueniens, inter quae adaequatio attendi potest. Intellectus autem formans quidditates, non habet nisi similitudinem rei existentis extra animam, sicut sensus in quantum accipit speciem rei sensibilis, quando incipit iudicare de re apprehensa, tunc ipsum iudicium intellectus est quoddam proprium, quod non inuenitur extra in re. Sed quando adaequatur ei quod est extra in re, dicitur iudicium verum esse: tunc autem iudicat intellectus de re apprehensa, quando dicitur quod aliquid est, vel non est, quod est intellectus componentis & diuidentis: unde Philosophus dicit 6. Metaphysico, quod compositio & diuisione est in intellectu, & non in rebus. Et inde est, quod veritas per prius inuenitur in compositioe & diuisione intellectus, secundario autem dicitur veritas & per posterius in intellectu formate definitionis: unde definitio dicitur vera, vel falsa, ratione compositionis verae vel falsa: ut quando, scilicet dicitur de se definitio eius, cuius non est, sicut si definitio cuiusdam alligetur triangulo, vel etiam quando praedicationis non possunt componi ad invicem, dicitur definitio alicuius rei animalis insensibilis (haec enim compositio qua implicatur, scilicet quod aliquod animal est insensibile, est falsa). Et deinde non dicitur vera vel falsa nisi per ordinem ad compositionem, sicut & res dicitur vera per ordinem ad intellectum. Patet ergo ex dictis, quod verum per prius dicitur de compositione vel diuisione intellectus, secundo de definitionibus rerum, secundo quod eis implicatur compositio vera vel falsa: unde de rebus secundum quod adaequantur intellectu humano, quae aptae natae sunt adaequare intellectui humano, quae de homine qui est eternus orationum suarum, verarum vel falsarum vel qui facit estimationem de se, vel de alijs veram vel falsam per ea quae dicitur, facit: voces autem eodem modo recipiunt veritatem praedicationem, sicut intellectus quos significat.

Ad primum ergo dicendum, quod quantum ad rem, inuenitio quidditatis sit prima operatio intellectus componentis per eam non habet intellectus aliquid adaequatum prius, quod possit rei adaequare, & ideo non est in propria veritas. Et per hoc patet solutio ad secundum.

ARTICVLVS IIII.

Quarto quaeritur, utrum sit una tantum veritas, quae oia sint vera. Et videtur quod sic. Antiquum enim in lib. de veritate dicit, quod sicut tempus se habet ad oia temporalia, sic veritas ad oia vera, sed tempus ita se habet ad omnia temporalia, quantum tantum tempus, ergo ita se habebit veritas ad omnia vera, & erit tantum una veritas. Sed dicendum, quod veritas dicitur dupliciter, uno modo, ut est idem quod entitas rei, ut definit eam Augustinus in lib. Soli, verum est id quod est, & sic oportet esse plures veritates secundum quod plures sunt entitates rerum. Alio modo dicitur prout exprimitur in intellectu, prout definit eam Hilarius, verum est electum esse, & hoc modo cum nihil possit aliquid esse, stare intellectui nisi secundum virtutem primae veritatis dicitur.